

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 21 Haziran 2022
Sayı : 63551

67663

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yer alan sorunların Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih DÖNMEZ tarafından yanıtlanması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Ünal DEMİRTAŞ

Zonguldak Milletvekili

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun, 29.03.2022 tarihinde alınan 10888 no'lu kararı, 30 Mart 2022 tarihinde 31794 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Buna göre; Elektrik üreticisi kurumlara kullandıkları hammaddenin yerli ya da ithal olması durumuna göre serbest piyasadaki elektrik satışları için satış fiyatı üst limiti getirilmiştir. 1 Nisan 2022'den itibaren 6 ay süreyle uygulanmak üzere, ithal kömürle çalışan elektrik santralleri için bu üst limit 2500TL, yerli kömür kullanan elektrik santralleri için ise üst limit 1200TL olarak belirlenmiştir. Dünyada önemli enerji kaynaklarından biri olan kömüre hızla dönüş yaşanırken, EPDK'nın yerli kömür üretimini zora sokacak, ithal kömür alımını teşvik edecek bu kararı, kabul edilebilir bir karar değildir.

Zonguldak 1.5 milyar tonluk geniş taş kömürü rezervine sahip Türkiye'deki tek havzadır. Zonguldak'ta çıkarılan taşkömürü, dünyadaki kömür sınıflandırması içinde, koklaşabilme özelliği olan, yüksek kalorili 1.sınıf taşkömürüdür. Zonguldak'taki taş kömürü üretiminin bir kısmı Türkiye Taşkömürü Kurumu tarafından, bir kısmı da özel sektör tarafından yapılmaktadır. Özel sektör, Türkiye Taşkömürü Kurumu'na ait bazı sahaları rödövens usulü ile işletmekte ve daha ziyade atıl durumda olan ocaklardaki kalan kömürü çıkarmaktadır. Özellikle ağır sanayi, demir çelik ve elektrik santrallerinde kullanılan taşkömürü üretimi, maalesef Ak Parti'nin yanlış enerji politikaları sonucunda, son 20 yılın en düşük seviyelerine gerilemiş durumundadır. 2002 yılında Türkiye Taşkömürü Kurumu ve rödövensli sahalardaki toplam taşkömürü üretimi; 2 milyon 312 bin 555 ton iken, 2021 yılında; Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun satılabilir taşkömürü üretimi 870 bin 18 ton, rödövensli sahalardaki üretim de 336 bin ton olmak üzere toplam 1 milyon 206 bin 18 tona düşmüştür.

Ülkemizde, hem TTK hem de rödövensli sahalarda özel sektör eliyle üretilen taşkömürünün ihtiyacımızı karşılamaması nedeniyle yıllık ortalama 38 milyon ton taş kömürü ithal edilmekte, taşkömürü ithalatına ise yıllık ortalama 4.5 milyar dolar ödeme yapılmaktadır. Bu da cari açığı arttıran önemli ithalat kalemlerinden birini oluşturmaktadır. Her fırsatta "yerli ve milli" üretimden söz eden Ak Parti iktidarı, taşkömürü gibi stratejik bir üründe "yerli ve milli" üretimi değil, ithal kömürü teşvik etmiş, kömürün başkenti olan Zonguldak'a, Rusya'dan, Avusturalya'dan, Güney Afrika'dan, Güney Amerika'dan, Malezya'dan, Kanada'dan, Ukrayna'dan, Kolombiya'dan kömür ithal edilmesine neden olmuştur. Bugün, dünyada koklaşabilme özelliği olan, yüksek kalorili, 1.sınıf taşkömürü olarak sınıflandırılan, Güney Amerika, Rusya gibi ülkelere ithal edilen taşkömürünün ton başına fiyatı 380-400 dolar olup, 21.06.2022 tarihi

itibariyle 17.35 dolar kuru üzerinden, Türk Lirası karşılığı yaklaşık 7 bin liradır. Güney Afrika, Malezya gibi ülkelerden ithal edilen ve daha düşük kalitede olan 2.sınıf kömürün ton başına fiyatı ise 220 dolar olup önerenin verildiği tarih itibariyle, Türk Lirası karşılığı yaklaşık 4 bin Türk lirasıdır. Avrupa Kömür ve Linyit Birliği(EURACOAL),Genel Sekreteri Brian Ricketts; kömür fiyatlarının “tarihi zirvelerin kat ve kat üzerinde” olduğunu açıklamıştır. 25 Mayıs 2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi, KİT Komisyonu toplantısında, Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürü Kazım Eroğlu da; ithal kömür fiyatlarının ton başına 300-400 dolar bandında seyrettiğini ifade etmiştir. Kaldı ki Türkiye Taşkömürü Kurumu tarafından KARDEMİR’e satılacak kömür için ton başına 400 dolar talep edilmiş ancak KARDEMİR’in 320 dolar vermesi üzerine anlaşma sağlanamamıştır.

Rusya’nın Ukrayna’yı işgal etmesi ile birlikte doğalgaz tedarikinde yaşanan sorunlar, pek çok ülkeyi önemli enerji kaynaklarından biri olan kömüre döndürmüş durumdadır. Almanya ve İngiltere kömürle üretim yapan elektrik santrallerine geri döneceğini açıklarken, Alman Ekonomi Bakanı Robert Habeck tarafından yapılan açıklamada; kömür santrallerinin kullanım sürelerinin uzatılacağı ve kapasitelerinin artırılması gerektiğini ifade etmiştir. Dünya enerji ve kömür piyasalarında yaşanan bu gelişmeler sonucunda ilerleyen zamanlarda, kömür fiyatlarındaki yükselişin devam etmesi beklenmektedir.

Dünya kömür piyasalarında yaşanan bu gelişmeler karşısında, yerli kömür üretimini arttıracak teşvikler sağlanması, dünya piyasaları içinde 1.sınıf kaliteye sahip kömür kategorisinde olan Zonguldak’taki “**yerli taşkömürü**” üretiminin desteklemesi yerine, EPDK’nın “**ithal kömürü**” teşvik edecek şekilde karar alması son derece yanlış olmuştur. Zonguldak’taki elektrik santrallerinde zaten çok sınırlı miktarda yerli kömür kullanılmaktadır. EPDK’nın, “**yerli kömür**” ile çalışan santrallerdeki elektrik üst satış limitini 1200 TL, “**ithal kömür**” ile çalışan santrallerdeki elektrik üst satış limitinin 2 bin 500 lira olarak belirlemesi ile Zonguldak’taki elektrik santrallerinin sınırlı miktarda olan yerli kömür kullanımı tamamen sona erecektir.

Şöyle ki; Yerli kömür kullanan elektrik santralleri için belirlenen 1200 TL’lik üst satış limiti, üretim maliyetlerinin çok altında bir miktardır. Zonguldak kömür havzasının, jeolojik yapısı nedeniyle, havzada mekanize yöntemler kullanılamamakta, kömür üretimi emek yoğun şekilde maden işçileri eliyle çıkarılabilmektedir. Bu nedenle Zonguldak maden havzasındaki üretimin ülkemizdeki diğer maden sahaları ile kömür üretim miktarı ve maliyetleri açısından karşılaştırılması doğru değildir. Zonguldak’ta, özel sektör tarafından işletilen rödövanlı sahalarda, üretim maliyetleri daha yüksektir. Son yıllarda döviz kurları ve enflasyona bağlı olarak rödövanlı sahalarda, işçilik, enerji, akaryakıt, malzeme ve ekipman maliyetlerinde çok ciddi artışlar meydana gelmiştir. EPDK’nın kararının uygulanacağı 6 ay boyunca, Zonguldak’taki atıl ocaklardaki taşkömürünü çıkararak ekonomiye kazandıran rödövanlı saha işletmecilerinin, yüksek maliyetler karşısında dayanabilmesi ve ayakta kalabilmesi mümkün değildir. Bu karar, Zonguldak’taki 20 rödövan işletmesinin üretimlerini durdurmasına, hatta işletmelerin kapatılmasına, bu işletmelerde çalışan 2 bin 800 işçinin işsiz kalmasına ve elektrik santrallerinde de üretimin durmasına neden olabilecek bir karardır.

Elektrik alımında ithal kömür kullanan santraller ile yerli kömür kullanan santraller arasındaki fiyat farkı nedeniyle, santrallerin yerli kömür alımını durdurması ya da kömür fiyatında yüksek oranda indirimle gidilmesi durumlarında, rödövanlı saha işletmeleri yüksek üretim faaliyeti ve düşük kömür fiyatlarının altında daha fazla ezilecek dolayısıyla çok kısa sürede kapanma noktasına gelecektir. Milli ve yerli enerji politikası kapsamında, zorlu ekonomik koşullar altında kömür üretimi yapan ve istihdam sağlayan ve özel sektör eliyle yapılan kömür madenciliği havzada tamamen duracaktır.

Öte yandan ithal kömür, içeriğindeki kükürt oranının yüksek olması nedeniyle çevreye çok daha fazla zarar vermektedir. Zonguldak'ta üretilen yerli kömür ise içerdiği kükürt oranının düşük olması nedeniyle, ithal kömüre göre çevreye çok daha az zarar vermektedir. Bu nedenle çevre açısından da yerli kömürün kullanılması ve yerli kömür üretiminin teşvik edilmesi çok daha doğru olmaktadır.

EPDK'nın söz konusu kararı ile serbest piyasaya doğrudan müdahale edilmekte, ithal kömürü teşvik eden bu kararla, Zonguldak'ın ve Türkiye'nin ekonomisi ile istihdamına önemli katkılar sunan yerli ve milli kömür üreten rödövanlı saha şirketlerine üvey evlat muamelesi yapılmaktadır. Geçmişten bugüne kömür ile var olmuş bir kent olan Zonguldak açısından bu karar anlaşılabilir, kabul edilebilir ve uygulanabilir bir karar değildir. Oysa yapılması gereken, yerli kömür üreten rödövanlılar desteklenmeli, EPDK'nın aldığı karar yeniden değerlendirilerek, yerli kömür kullanan santrallerdeki elektrik satış üst limitinin en azından ithal kömür kullanan santrallerdeki üst limite yükseltilerek ithal kömür ile yerli kömür arasındaki ayrımcılık kaldırılmalıdır.

Bu çerçevede;

1) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun, ithal kömürle çalışan santraller için serbest piyasadaki elektrik satışlarındaki üst limitin 2500TL, yerli kömür kullanan santraller için ise serbest piyasadaki elektrik satışlarındaki üst limitin 1200TL olarak belirlemesinin nedeni nedir? EPDK, hangi gerekçe ile böyle bir karar almıştır?

2) Kömür üretim maliyetinin, yerli kömür kullanan santraller için serbest piyasadaki elektrik satış üst limiti olan 1200 TL'nin çok üzerinde olduğunun bilinmesine rağmen, yine de, yerli kömür kullanan elektrik santrallerinde elektrik satış üst limitinin 1200 TL olarak belirlenmesinin nedeni nedir? Bu durum elektrik santrallerinde yerli kömür kullanımını tamamen ortadan kaldırmayacak mıdır?

3) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun serbest piyasaya, ithal kömüre ayrıcalık verecek şekilde müdahale etmesi doğru mudur? İthal kömüre yerli kömürden iki kat daha fazla fiyat vermek "yerlilik ve millilik" ile ne kadar bağdaşmaktadır?

4) Linyit kömürü üretilen havzalar ile Zonguldak'taki taşkömürü havzaları arasında üretim maliyetleri arasında fahiş bir fark olmasına rağmen, tüm kömür üretim havzalarının bir tutulmasının nedeni nedir?

5) EPDK'nın bu kararı alırken, her kömür havzasının özellikleri ile üretim maliyetlerini göz önünde bulundurması gerekmez miydi?

6)Zonguldak'taki onlarca rödövanlı saha kömür işletmesinin faaliyetini durdurmak zorunda kalmasından ve buralarda istihdam edilen 2 bin 800 işçinin işsiz kalmasından kim sorumlu olacaktır?

7)Zonguldak'ta, binlerce kişiye istihdam sağlayan, atıl ocaklarda kalan taşkömürünü ekonomiye kazandıran ve Türkiye'nin enerjideki dışa bağımlılığını yaptıkları yerli üretimle azaltan, rödövanlı saha kömür üreticilerinin çok zor durumda bırakacak böyle bir karar neden alınmıştır?

8)Enerji fiyatlarındaki fahiş artışın sebebi rödövanlı sahalarda "yerli ve milli " kömür üreten, kömür şirketleri midir ki, bu şirketleri cezalandıracak şekilde yanlış bir karar aldınız?

9)Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun, ithal kömür kullanımını teşvik eden ama "yerli ve milli" üretime çok ağır darbe vuracak olan kararı yeniden gözden geçirecek misiniz?

10)Yerli ve mili enerji politikaları çerçevesinde, yerli ve milli kömür üretiminin ve istihdamın artması, rödövanlı sahalarda üretim yapan şirketlerin sorunlarını çözmeyi düşünüyor musunuz?